

Monumentnummer*: 531900

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 30 januari 2015
Kadaster deel/nr 82944/177

*Woonplaats** Vuren
*Gemeente** West Betuwe
*Provincie** Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Vuren	S			1351
Vuren	S			1352
Vuren	S			597
Vuren	S			596
Vuren	S			750
Vuren	S			43
Vuren	S			751
Vuren	S			42
Vuren	S			28

*Omschrijving***

Cluster 73.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

RESTANT INLAATSLUIS / KEERSLUIS / HERWIJNENSE UITWATERINGSSLUIS / DUIKER (west), als gecombineerd militair en civiel waterbouwkundig onderdeel van de inundatiemiddelen voor het poldergebied rond Vuren. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluisen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluizen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Beide kwamen voor bij het Fort bij Vuren. Het betreft hier een sluis - iets ten westen van de gracht rond het fort - die van oudsher dienst deed als uitwateringssluis van de Herwijnnense Polders. Met de aanleg en de latere wijziging van het fort veranderde ook de relatieve positie van de sluis. De directe verbinding met de aangrenzende polders werd doorbroken door het fort, met als gevolg dat het water dat voorheen via een windmolen naar de sluis en van daar naar de Waal werd gemalen, een omweg rond het fort moest maken. Mogelijk leidde dit ook tot de bouw van het stoomgemaal. Tevens kreeg de sluis toen een nevenfunctie als inlaat vanuit de Waal voor de gracht van het Fort bij Vuren en voor de voeding van inundatiekanalen voor de polders ten noorden en ten oosten van het fort.

Omschrijving

RESTANT INLAATSLUIS / KEERSLUIS / HERWIJNENSE UITWATERINGSSLUIS / DUIKER (west), bestaande uit een gewelfde, duikervormige doorlaat onder de Waaldijk, samengesteld uit metselwerk en aan de zuid- of Waalzijde uitmondend in een beddingvormige uitloop naar de rivier. De noordzijde van de sluis niet (goed) waarneembaar, maar zal vergelijkbaar zijn. De sluis wordt gekenmerkt door een tweetal, aan de zuidzijde van de Waaldijk op een verhoogd metselwerk aanwezige windwerken, waarmee waterkerende schuiven bediend konden worden.

Waardering

Het RESTANT INLAATSLUIS / KEERSLUIS / HERWIJNENSE UITWATERINGSSLUIS / DUIKER (west) is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een van origine civiele sluis die door situering en functioneren een bijzondere functie kreeg als militaire sluis.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en vanwege de bijzondere positie ten opzichte van en als gevolg van de aanleg van het fort.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm, bouwkundige detaillering en verschillende onderdelen herkenbaar zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument